

Prof. dr hab. Andrzej Szmyt

Uniwersytet Gdański

Ocena

dorobku naukowego dra Kamila Spryszaka, ze szczególnym uwzględnieniem osiągnięcia naukowego, będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, w postaci rozprawy p.t. „Wpływ „miękkiego prawa” organizacji międzynarodowych na zmiany norm konstytucyjnych w wybranych państwach Europy” (Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2019, ss. 375, ISBN 978-83-66220-84-3)

Uwagi wstępne

Zgodnie z uchwałą Nr 60.I/2020 Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej z dnia 15 lipca 2020 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu dr. Kamilowi Spryszakowi w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne oraz wyznaczenia mi funkcji recenzenta w tejże komisji, przedstawiam ocenę osiągnięć naukowych dra Kamila Spryszaka, wraz z elementami aktywności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej Habilitanta. Jako osiągnięcie naukowe, będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia dra habilitowanego Kandydat wskazał monografię swego autorstwa p.t. „Wpływ „miękkiego prawa” organizacji międzynarodowych na zmiany norm konstytucyjnych w wybranych państwach Europy” (Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2019, ss. 375, ISBN 978-83-66220-84-3). W zakresie stanu faktycznego podstawą przedkładanej opinii jest znajomość publikacji Habilitanta oraz dokumentacja postępowania habilitacyjnego, przygotowana przez Kandydata i przedłożona mi przy piśmie Dyrektora Instytutu Nauk Prawnych prof. dra hab. Leszka Leszczyńskiego z dnia 15.07.2020 r. (WPiP – 237/2020) w przedmiotowej sprawie.

W ocenie dorobku naukowego Habilitanta relewantny jest przepis art. 219 ust. 1 w zw. z art. 179 ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.).

Art. 219 ust. 1 stanowi: „Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: 1) posiada stopień doktora; 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne stanowiący znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt.2 lit. a, lub b) cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt.2 lit. b, lub c) zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej”.

Z kolei art. 179 ust. 6 pkt 2 wskazuje, że „w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego do osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. b tej ustawy, zalicza się także artykuły naukowe opublikowane” a) w czasopismach naukowych lub recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, ujętych w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b tej ustawy, przed dniem ogłoszenia tego wykazu, b) przed dniem 1 stycznia 2019 r. – w czasopismach naukowych, które były ujęte w części A albo C wykazu czasopism naukowych ustalonego na podstawie przepisów wydanych na podstawie art. 44 ust. 2 ustawy uchylanej w art. 169 pkt 4 i ogłoszonego komunikatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 stycznia 2017 r. albo były ujęte w części B tego wykazu, przy czym artykułom naukowym w nich opublikowanym przyznanych było co najmniej 10 punktów”.

Biorąc pod uwagę powyższe, ocenie w niniejszej recenzji zostaną poddane „osiągnięcia naukowe” Kandydata w świetle przytoczonych przepisów ustawy oraz zostanie przedstawiona opinia czy pozostały dorobek naukowy Habilitanta może być zakwalifikowany jako „istotna aktywność naukowa” prowadzona „w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej”.

Eksponując na wstępie swoje stanowisko, mogę z pełnym przekonaniem stwierdzić, że Pan dr Kamil Spryszak posiada osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora nauk prawnych, które stanowią „znaczny” wkład w rozwój nauki prawa konstytucyjnego, a jednocześnie oceniam pozostałą aktywność Habilitanta za „istotną” dla nauki w ustawowym rozumieniu.

Mając na uwadze powyższe stanowisko, w świetle oceny dorobku naukowego, rozprawy habilitacyjnej i aktywności naukowej Habilitanta, zdecydowanie i jednoznacznie popieram podjęcie dalszych czynności w postępowaniu habilitacyjnym Pana dra Kamila Spryszaka.

Ocena dorobku naukowego i aktywności Habilitanta

Habilitant dr Kamil Spryszak urodził się 1 marca 1986 r. w Kraśniku. W toku kształcenia na szczeblu studiów wyższych uzyskał najpierw dyplom licencjata politologii w Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie (9.06.2008 r.). Następnie uzyskał dyplom magistra nauk politycznych (18.06.2010 r.) na Wydziale Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach. Stopień naukowy doktora nauk prawnych Habilitant uzyskał na mocy uchwały Rady Wydziału Prawa i Nauk Społecznych w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej (26.06.2014 r.) ; podstawą była rozprawa doktorska p.t. „Obserwowanie wyborów jako instrument implementacji międzynarodowych standardów prawnych w dziedzinie demokracji” (promotor – prof. dr hab. Jerzy Jaskiernia, recenzenci – prof. dr hab. Marek Chmaj i prof. nadzw. dr hab. Andrzej Bisztyga).

Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych Habilitant był współredaktorem naukowym 5-tomowej publikacji w formie księgi jubileuszowej Prof. J. Jaskierni (Toruń 2012, Wyd. Adam Marszałek), 11-krotnie był autorem publikacji w formie studiów i artykułów (lata 2011-2015), autorem 2 innych rodzajowo publikacji (sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej i biogram naukowy), 6-krotnie brał udział w konferencjach naukowych (w tym 5-krotnie z referatami – Legnica, Warszawa, Częstochowa, Ostrowiec, zwłaszcza organizowane przez Uniwersytet w Kielcach wspólnie z Sejmem RP).

Od 1.03.2011 r. Habilitant zatrudniony jest na pełnym etacie w Instytucie Nauk Prawnych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach – najpierw na stanowisku asystenta, a od 1.10.2014 r. jako adiunkt. Przez 2 lata (2011-2012) prowadził zajęcia dydaktyczne w Wyższej Szkole Bezpieczeństwa i Ochrony w Warszawie. Na Uniwersytecie w Kielcach prowadzi wykłady i ćwiczenia, a po doktoracie także seminaria licencjackie i magisterskie. Jego dydaktyka obejmuje prawo konstytucyjne polskie i porównawcze, konstytucyjny system organów państwowych, zagadnienia legislacji oraz materie prawa europejskiego. Wypromował 13 licencjatów i 15 magistrów. Był dotychczas także 8-krotnie promotorem pomocniczym w zakończonych obroną przewodach doktorskich. Legitymuje się więc uznanymi osiągnięciami dydaktycznymi.

Jako aktywność naukową Habilitanta w wymiarze międzynarodowym postrzegać należy 4-krotne wykłady gościnne w latach 2017-2018 na Ukrainie (Uniwersytet Narodowy „Akademia Ostrogska”, w tym w jęz. angielskim), a także 5-krotnie wygłaszanie referatów na międzynarodowych konferencjach naukowych (Moskwa 2018, Lwów 2018, Serbia 2019, Moskwa 2019 – dwukrotnie). W tymże kontekście dostrzegać należy także 4 publikacje Habilitanta (artykuły i studia) oraz 6 zakwalifikowanych do druku w jęz. angielskim. Habilitant także 6-krotnie występował z referatami w kraju na konferencjach o charakterze jednak międzynarodowym.

Aktywności międzynarodowej towarzyszył udział Habilitanta w „krajowych” konferencjach naukowych (Ostrowiec, Kraków, Kielce, Dobroń-Przygoń),

organizowanych przez uznane ośrodki uniwersyteckie. Habilitant brał również 2-krotnie udział w projektach badawczych o charakterze statutowym (rozwój regionalny, standardy dobrej administracji). Do dorobku organizacyjnego Habilitanta zaliczyć należy 10-krotne pełnienie funkcji kierownika organizacyjnego konferencji naukowych, tak krajowych, jak i międzynarodowych organizowanych w kraju; w szczególności podkreślić tu należy znaczenie konferencji organizowanych przez uniwersytet kielecki oraz Zarząd Główny Stowarzyszenia Parlamentarzystów Polskich. Formą aktywności Habilitanta jest również rola recenzenta w czasopiśmie naukowym „Acta Scientifica Academia Ostroviensis. Sectio A”.

Po doktoracie Habilitant opublikował ponad 50 pozycji naukowych (ponadto 7 w druku). Dorobek ten obejmuje 2 publikacje zwarte, 24 redakcje (współredakcje) publikacji zwartych, 24 studia i artykuły naukowe (w tym 4 w jęz. angielskim) i 1 recenzję – w postaci rozdziałów w monografiach i artykułów w recenzowanych czasopismach naukowych („Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, „Humanities and Social Sciences”, „Europejski Przegląd Prawa i Stosunków Międzynarodowych”, „Journal of Liberal Democratic Values”, „Przegląd Prawa Publicznego”). Habilitant dysponuje więc zróżnicowanym w formie warształem naukowym. Tematyka prowadzonych badań jest zróżnicowana.

We wskazanym dorobku publikacyjnym dla niniejszego postępowania habilitacyjnego niewątpliwie największe znaczenie ma monografia p.t. „Wpływ „miękkiego prawa” organizacji międzynarodowych na zmiany norm konstytucyjnych w wybranych państwach Europy” (Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2019, ss. 375, ISBN 978-83-66220-84-3). Ponieważ Habilitant dla celów postępowania wskazał ją jako swe „osiągnięcie naukowe” w ustawowym rozumieniu, będzie ona przedmiotem osobnych uwag w niniejszej recenzji habilitacyjnej. Poza wspomnianym osiągnięciem Habilitant legitymuje się też jednak aktywnością naukową w kilku obszarach tematycznych, pozwalającą na jej ocenę jako istotną w ustawowym rozumieniu.

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych swe prace badawcze Habilitant skoncentrował w czterech obszarach: 1) monitorowania procesów wyborczych, 2)

charakterystyce tzw. „miękkiego prawa” w procesach przemian konstytucyjnych, 3) transformacji demokratycznej przy wsparciu organizacji międzynarodowych, 4) konstytucyjnego systemu źródeł prawa. W każdym z tych obszarów Habilitant legitymuje się przynajmniej kilkoma publikacjami. Pierwszy nurt to kontynuacja badawczych zainteresowań z okresu doktoratowego, co dobrze świadczy o ugruntowaniu i stabilności tego kierunku i intelektualnych zainteresowań Habilitanta. Drugi i trzeci z wymienionych wyżej nurtów badawczych nieco się splata, jednocześnie wiążąc się silniej z „finalną” dysertacją habilitacyjną. O ile pierwszy nurt to publikacje z lat 2015-2016, to nurty drugi i trzeci są etapowo kolejne, głównie z lat 2017-2019. Są one też najliczniejsze i dowodzą postępującego rozwoju aktywności Habilitanta. Z ostatniego okresu (2019 r.) są publikacje poświęcone materii konstytucyjnego systemu źródeł prawa. Pozahabilitacyjne publikacje Kandydata świadczą dobrze o sztuce warsztatowej i kompetencjach merytorycznych Habilitanta i w pełni odpowiadają przyjmowanym standardowo wymogom postępowania habilitacyjnego, choć wyraźną dominantę aktywności stanowi tu forum krajowe.

Konkludując oceny w odniesieniu do osiągnięć Habilitanta w zakresie publikowanego dorobku – niezależnie od monografii habilitacyjnej – naukowego, aktywności konferencyjnej, dorobku dydaktycznego i organizacyjnego, w tym częściowo także w wymiarze międzynarodowym, udziału w badaniach statutowych – wszystko to pozwala jednoznacznie przyjąć, iż spełniają te osiągnięcia wymagane ustawowo kryterium „istotnej” aktywności.

Ocena monografii przedstawionej jako rozprawa habilitacyjna

Dr Kamil Spryszak jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu habilitacyjnym przedłożył monografię swojego autorstwa p.t. „Wpływ „miękkiego prawa” organizacji międzynarodowych na zmiany norm konstytucyjnych w wybranych państwach Europy” (Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2019, ss. 375, ISBN 978-83-66220-84-3). Recenzentami wydawniczymi rozprawy byli prof. dr hab. Jerzy Jaskiernia oraz prof. dr hab. Marek Zubik.

Przedmiotem pracy Habilitant uczynił zagadnienie wpływu standardów organizacji międzynarodowych o charakterze „miękkiego prawa” na zmianę norm konstytucyjnych w wybranych państwach Europy. Problem ten dotychczas podejmowany był w literaturze przedmiotu jedynie w opracowaniach cząstkowych, a recenzowana monografia stanowi próbę wypełnienia luki w ujęciu kompleksowym. Habilitant szczególnie nacisk położył na zmiany dokonane w procesach transformacji ustrojowej głównie państw Europy Środkowej i Wschodniej, ale również Południowej (szczególnie państw bałkańskich, choć także i Zakaukazia (Armenia, Azerbejdżan, Gruzja).

Habilitant podjął się – owocnie – weryfikacji następującej hipotezy badawczej: „Miękkie prawo” organizacji międzynarodowych, tworzone zwłaszcza przez Radę Europy, Unię Europejską oraz OBWE, odegrało istotną rolę w torowaniu przemian demokratycznych w państwach Europy Środkowej i Wschodniej po 1989 r. Choć bowiem nie miało charakteru prawnie wiążącego, w kategoriach prawa międzynarodowego publicznego, to jednak było istotnym uzupełnieniem i wzbogaceniem instrumentów prawnie wiążących, a zwłaszcza Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Typ związania „politycznego”, jakie niosło „miękkie prawo”, okazał się bowiem istotny z punktu widzenia motywacji państw tego regionu, jakie weszły na drogę demokratycznych przemian. Punkt ciężkości w realizacji dyspozycji zawartych w standardach soft law przesunął się bowiem z konsekwencji ich charakteru prawnego w kierunku tego, czy realizacja tych standardów pozytywnie wpływa na proces konsolidacji politycznej. Szczególnie wartościowym były z tego punktu widzenia zalecenia o charakterze soft law, wypracowywane przez Europejską Komisję na Rzecz Demokracji przez Prawo (Komisję Wenecką). Służyły one bowiem w charakterze know how dla podejmowania przekształceń ustrojowych w odniesieniu do konstytucji i ustawodawstwa obejmującego materie ustrojowe. Istotnym czynnikiem zachęcającym do realizacji również standardów o charakterze „miękkiego prawa” była świadomość, że stanowią one punkt odniesienia dla oceny, czy państwo wywiązało się ze zobowiązań przyjętych w momencie akcesji do Rady Europy. Było

to o tyle ważne, że realizacja standardów demokratycznych Rady Europy stanowiła *conditio sine qua non* ubiegania się państwa o członkostwo w Unii Europejskiej”.

Do przedmiotu badań Habilitant dopasował strukturę rozprawy, ujmując ją merytorycznie – poza Wprowadzeniem i Wnioskami końcowymi – w cztery rozdziały. Rozdział I rozprawy poświęcony został ogólnej charakterystyce standardów prawnych tworzonych przez organizacje międzynarodowe i objął analizą takie kwestie, jak źródła prawa organizacji międzynarodowych, pojęcie standardów międzynarodowych, standardy prawnie wiążące (traktatowe), standardy o charakterze „miękkiego prawa” (uchwałodawcze) oraz miejsce prawa tworzonego przez organizacje międzynarodowe w konstytucyjnych systemach źródeł prawa (na przykładzie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Rozdział II rozprawy objął „Standardy organizacji międzynarodowych o charakterze „miękkiego prawa” dotyczące materii prawnokonstytucyjnej” w rozbiciu na standardy uniwersalne i standardy europejskie (Rada Europy, Unia Europejska, OBWE). Rozdział III rozprawy to materia „mechanizmów oddziaływania „miękkiego prawa” organizacji międzynarodowych na proces zmian norm konstytucyjnych” – z podziałem na organizacje uniwersalne i organizacje europejskie (j.w. – Rada Europy, Unia Europejska i OBWE). Ostatni rozdział (IV) to analiza znaczenia „miękkiego prawa” organizacji międzynarodowych dla procesu zmian norm konstytucyjnych w wybranych państwach Europy” – tu z rozbiciem na konkretne problemy i instytucje prawnoustrojowe, w dość obszernym katalogu; katalog ten obejmuje: pluralizm polityczny, prawo i praktyka wyborcza, podział władzy, praworządność, legalizm, system ochrony praw i wolności obywatelskich, władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sądownicza, samorząd terytorialny. Ogólna ocena struktury rozprawy jest pozytywna. Rozdziały i podrozdziały są wyodrębnione jasno, wg przedmiotowych kryteriów, w logicznej i merytorycznej kolejności stosownie do natury analizowanej materii. Obraz materii jest w pełni czytelny.

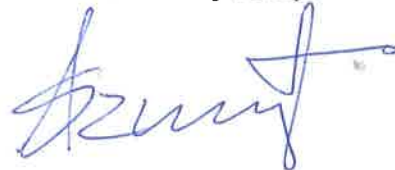
Szczegółowa analiza poszczególnych problemów badawczych pozwoliła Habilitantowi pozytywnie zweryfikować główną hipotezę rozprawy, przy czym

interesująco udało się także wydobyc liczne uwarunkowania, które rzutowały na ocenę jej realizacji. Analizy doprowadziły Habilitanta do wydobycia z materii szeregu prawidłowości, bardzo czytelnie wydobycia z materii szeregu prawidłowości, bardzo czytelnie zestawionych w ośmiu obszernych charakterystykach we Wnioskach końcowych rozprawy. Było to możliwe dzięki poprawnemu warsztatowi naukowemu, prawidłowo dobranej i przeanalizowanej literaturze przedmiotu oraz źródłowej bazy dokumentacyjnej. Habilitant w pełni przekonująco wykazał wagę analizowanej materii i poszczególnych zagadnień cząstkowych. Solidna jest metodologiczna warstwa analiz prawnodogmatycznych. Przekonywująca jest argumentacja. Rozprawa z pewnością może być oceniona jako wnosząca znaczący wkład do nauki prawa konstytucyjnego.

Konkluzja końcowa

Po szczegółowych wywodach mogę powtórzyć w pełni konkluzję sygnalizowaną na wstępie recenzji, że Habilitant dr Kamil Spryszak w sposób niewątpliwy spełnił wymogi ustawowe, stawiane w postępowaniu habilitacyjnym. Jego dorobek naukowy, dydaktyczny, organizacyjny, ze szczególnym uwzględnieniem monografii habilitacyjnej uzasadniają wniosek o wydanie przez Komisję Habilitacyjną uchwały wyrażającej pozytywną opinię w przedmiocie nadania Panu drowi Kamilowi Spryszakowi stopnia doktora habilitowanego.

Andrzej Szmyt

Gdańsk, dnia 13 października 2020 r.